

Sprawozdanie z IV Międzynarodowego Kongresu Azjatyckiego, Toruń, 17–19 V 2017 roku

<http://dx.doi.org/10.12775/KLIO.2017.012>

18 V 2017 roku w toruńskim Dworze Artusa odbyło się uroczyste otwarcie IV Międzynarodowego Kongresu Azjatyckiego. Ta, organizowana z wielkim rozmachem, impreza ściąga do Torunia dyplomatów, naukowców i biznesmenów z całej Euroazji. Tegoroczny kongres był oficjalnie zatytułowany „Jak Jedwabny Szlak zmienia świat” i odbywał się w cieniu wizyty delegacji polskiego rządu, na czele z premier Beatą Szydło, w Chinach. Nie dziwi więc obecność licznej delegacji przedstawicieli Chińskiej Republiki Ludowej w Toruniu. Tegoroczny Kongres został zorganizowany pod patronatem Ministra Spraw Zagranicznych, Witolda Waszczykowskiego, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Jarosława Gowina, Marszałka Województwa Kujawsko Pomorskiego, Piotra Całbeckiego oraz Prezydenta Miasta Torunia, Michała Zalewskiego.

Obrady plenarne moderował dr Adam Marszałek i prof. dr hab. Piotr Ostaszewski. Otwarcie Kongresu zostało przeprowadzone przez kierownik naukową Kongresu, dr hab. Joannę Marszałek-Kawę o godzinie 10:30. W pierwszej kolejności omówiono znaczenie współpracy międzynarodowej w kontekście rozwoju Torunia i województwa kujawsko-pomorskiego. Kolejno przemawiali zaproszeni goście: Wicemarszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Zbigniew Ostrowski, Prezydent Torunia, Michał

Zalewski, prof. dr hab. Andrzej Tretyn, Rektor Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Naczelnik Wydziału Chińskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Radosław Flisiuk, Naczelnik Wydziału Azji Centralnej MSZ, Paweł Cieplak, Prezes Komitetu Nauk Politycznych Polskiej Akademii Nauk, prof. dr hab. Tadeusz Wallas i Prezes Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych, prof. dr hab. Arkadiusz Żukowski.

Po przemówieniach wszystkich gości specjalnych z Polski przyszedł czas na wystąpienia dyplomatów, którzy licznie przybyli na Kongres. Z dużą uwagą śledzono wystąpienie zastępcy Ambasadora ChRL, pana Jian Li, który podkreślił znaczenie współpracy gospodarczej Polski i ChRL oraz podziękował w imieniu swoim i całej delegacji chińskiej za zaangażowanie, jakie poświęciła na rozwój wzajemnych stosunków szefowa polskiego rządu Beata Szydło. Li zaznaczył także, że Toruń dzięki potencjałowi, jaki wnosi w jego granice UMK, będzie ważnym partnerem we współpracy naukowej obu państw. Następnie przyszedł czas na przemówienie Akmala Saidova, dyrektora Instytutu Praw Człowieka Republiki Uzbekistanu, który opowiedział, jak wielkie znaczenie dla rozwoju krajów jego regionu będzie mieć rekonstrukcja Jedwabnego Szlaku. O handlu międzynarodowym i dziedzictwie kulturowym, jakie możemy wspólnie pielęgnować, mówili Ajay Bisaria, Ambasador Republiki Indii, Patricia Peaz, Ambasador Republiki Filipin, Khalid Memon, Ambasador Islamskiej Republiki Pakistanu i Muhammad Rahman, Ambasador Ludowej Republiki Bangladeszu. Do dyskusji nie przyłączył się Geun Rin, Ambasador Koreańskiej Republiki Ludowo Demokratycznej, ze względu na ogólną zgodę delegacji Koreańskiej Republiki Ludowo Demokratycznej na postulaty przedstawicieli ChRL. Ważnym i niewątpliwie niezwykle emocjonalnym było wystąpienie Pełnomocnika Rządu Regionalnego Kurdystanu w Polsce, Ziyada Raoofa. Pełnomocnik zwrócił uwagę na odwagę, z jaką kobiety i mężczyźni z jego narodu stawili opór barbarzyństwu samozwańczego Państwa Islamskiego (Daesz/ISIS). Wyraził nadzieję, że wieloletnie starania o własną państwowość pozwolą jesienią tego roku dołączyć Kurdom do wspólnoty państw uczestniczących w międzynarodowej wymianie handlowej i współpracy gospodarczej. Z dużym entuzjazmem przyjęto przemówienie Li Pengi, wiceprezesa Stowarzyszenia Wydawców Chińskich, który kończąc panel gości zagranicznych, zapowiedział nawiązanie współpracy między wydawcami z Polski, a jego

organizacją w celu popularyzacji polskich wydawnictw naukowych, a także beletrystyki w ChRL.

O godzinie 12:30 miał miejsce wykład inauguracyjny Kongresu zatytułowany „Jedwabny Szlak – szansa dla Polski”. Wygłosił go prof. dr hab. Piotr Ostaszewski ze Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. Profesor, zwracając się do delegacji zagranicznych naukowców i biznesmenów, podkreślił znaczenie restauracji szlaku dla popularyzacji idei pokojowej współpracy między narodami. Profesor zwrócił też uwagę, że zainteresowanie władz ChRL Polską ma dla nas szczególne znaczenie, ponieważ do tej pory traktowaliśmy nasze położenie geograficzne raczej jako przekleństwo. Profesor przypomniał zagranicznym gościom o tragicznym doświadczeniu Polski w XX wieku i jej położeniu między 2 agresywnymi totalitaryzmami: nazistowskim i sowieckim. Wykład prof. Ostaszewskiego zakończył obrady plenarne Kongresu. Po przerwie obiadowej wszyscy zgromadzeni goście obradowali w zamkniętych panelach tematycznych w salach: Urzędu Marszałkowskiego, Centrum Sztuki Współczesnej, Urzędu Miasta Torunia i Centrum Wsparcia Biznesu.

Panele były posegregowane tematycznie, a ich prace trwały równoległe. Osoby zainteresowane musiały więc dość skrupulatnie planować udział w konferencji, jeśli chciały odwiedzić wszystkie zaplanowane wystąpienia. W niniejszej krótkiej relacji zostaną szeroko opisane dwa z nich, w których uczestniczył autor tekstu.

Panel „Dziedzictwo i odmienność kulturowa Azji” odbywał się w sali Labsen Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu”. Panel odbył się w godzinach 16:15–18:00. Moderatorem panelu był dr hab. Piotr Załęski z Uniwersytetu Warszawskiego. Ze względu na nieobecność prof. dr hab. Andrzeja Chodubskiego i mgr Eweliny Szydłowskiej, cały czas poświęcony na dyskusję i prezentację wyników badań przypadł pozostałej 3 referentów. Na sali była zgromadzona licznie toruńska publiczność. Wystąpienia zostały wygłoszone w porządku chronologicznym dla ich tematyki. Pierwszy swój referat wygłaszał mgr Tomasz Sińczak z UMK w Toruniu. Referat „Polityka Iranu Sasanidów względem państw Kaukazu w V wieku” wzbudził duże zainteresowanie. Duże emocje wśród zgromadzonych gości wywołała tematyka Sasanidzkich represji wobec chrześcijan na terenie państw Kaukazu w V wieku i tragedia męczeństwa pierwszych świętych pochodzących z tych

krajów. Zebrani wyrazili zaciekawienie chłodnym podejściem Rzymu do pozostałych chrześcijan Bliskiego Wschodu w okresie między pokojem z 11 VII 363 roku, a wojną o Amidę z 502 roku. Drugim w kolejności był referat dr Agaty Strządały z Uniwersytetu Opolskiego: „Filipiny jako model kulturowej i bioetycznej odmienności”. Autorka przedstawiła różnice w historii rozwoju bioetyki w Azji i Europie. Utylitarne podejście do zagadnień bioetycznych wśród mieszkańców Filipin wynika z odmienności historii rozwoju kolektywnego społeczeństwa wysp. Dr Strządała zwróciła uwagę na fakt, że w historii społeczeństw azjatyckich kolektywizm nie musiał i nie musi mieć marksistowskiej konotacji, co odróżnia je od Europy. Powstające w XX wieku marksistowskie totalitaryzmy, zdaniem opolskiej badaczki, raczej petryfikowały zastany *status quo* niż modyfikowały Azjatów w *homo sovieticus*. Jako ostatni głos zabrał moderator panelu, dr hab. Piotr Załęski. Jego referat zatytułowany „Obrazy Azji Środkowej w reportażu Ryszarda Kapuścińskiego”, był niezwykle świadectwem zachowanej w świadomości intelektualistów dawnego bloku sowieckiego formy kolonialnej wyższości wobec narodów wchłoniętych przez Związek Sowiecki. Kapuściński wydelegowany do sowieckiej Azji Środkowej zdawał egzamin z uczciwości i lojalności wobec organów Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Mimo dogmatycznej niechęci wobec „wstecznego” marksizmu islamu, Kapuściński przemyca także wiele niedostrzeżonych przez cenzurę uszczypliwości wobec sowieckiego reżimu, który wobec podbitych narodów Azji Środkowej zachowywał się szczególnie represyjnie. Wystąpienie Załęskiego spotkało się z dużym zainteresowaniem odbiorców, wśród których postać Kapuścińskiego wciąż kojarzy się z najwyższym poziomem pracy twórczej i brakiem zgody na niesprawiedliwość społeczną.

Panel „Półwysep Koreański we współczesnych stosunkach międzynarodowych” odbywał się w sali obrad Rady Miasta, w budynku Urzędu Miasta Torunia, drugiego dnia Kongresu, tj. 19 V 2017 roku w godzinach 11:15–13:00. W panelu brało udział 5 prelegentów. Moderatorem spotkania był dr Marceł Burdelski z Kolegium Jagiellońskiego w Toruniu. W obradach panelu również uczestniczyła publiczność. Jako pierwszy głos zabrał moderator. W swoim referacie „Proces pokojowy na Półwyspie Koreańskim” kreślił historię polskiej kwatery w Panmunjon od chwili powstania strefy zdemilitaryzowanej między obiema Koreami. Dr Burdelski podkre-

ślił, że wobec zapewnień przedstawicieli KRLD, które padły na otwarciu Kongresu, iż „Korea Północna jest krajem miłującym pokój” należy pamiętać, że ewentualne zerwanie procesu pokojowego mogłoby zakończyć się tragicznie dla obu stron sporu. W referacie przypomniał także historię gromadzenia na półwyspie sił wojskowych, które w chwili obecnej przewyższają liczbę wojsk biorących udział w konflikcie z lat pięćdziesiątych. Drugi referat wygłosiła mgr Sylwia Szyca z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej („Dzieci Bohaterskiej Korei – Północnokoreańskie sieroty wojenne w Polsce w latach 1951–1959”). Autorka opowiedziała jeden z mało znanych epizodów historii Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, która – podobnie jak wszystkie inne kraje bloku sowieckiego – otwarcie popierała KRLD w wojnie z południem. Referentka prezentowała jednak smutną historię PRL-owskiej hipokryzji. Ponieważ żaden z pracowników domów dla sierot z ośrodków w Gołotczyźnie, Świdrze i Pakowicach nie znał koreańskiego, komunikacja z dziećmi była utrudniona, a schorowane sieroty nie znosiły dobrze odmiennych posiłków i sposobu bycia opiekunów. Gdy w 1959 roku KRLD zaczęła stopniowo zamykać się na świat, w tym na „zaprzyjaźnione” sowieckie satelity, dzieci i dorosłych z mieszanych małżeństw siłą zmuszono do wyjazdu z PRL. Dla wielu z nich była to trauma większa niż sama wojna, z której z biegiem czasu coraz mniej pamiętały. Następny prelegent, mgr Michał Krzyżanowski z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, w referacie „Kroniki zapomnianych czasów – motyw japońskiej okupacji w kinematografii Korei Południowej” przypomniał tragiczne losy mieszkańców Półwyspu Koreańskiego podczas okupacji ich kraju przez Cesarstwo Japonii. W referacie mgr Krzyżanowski szczegółowo opisał stosunek bohaterów współczesnej południowokoreańskiej popkultury do okupacji, w której przemoc wobec inteligencji, robotników i warstw niższych, a także kobiet zmuszonych do świadczenia Japończykom usług seksualnych, który jest niezwykle zróżnicowany. Wiele osób w dzisiejszej Republice Korei do dziś nie potrafi sobie poradzić z problemem kolaboracji, w której często na własne życzenie i z niskich pobudek, brały udział. Duże zainteresowanie wzbudziło wystąpienie mgr Agnieszki Ploetzing z Uniwersytetu Gdańskiego – „Pokolenie jangmadong – czynnik zmiany w KRLD?”. Autorka, dzięki pracy z uchodźcami z KRLD, ustaliła swoisty schemat funkcjonowania gospodarki północnokoreańskiej, który wykształcił się w ciągu ostatnich

30 lat funkcjonowania tego kraju, co było szeroko komentowane przez obecnych na sali. Referentka podzieliła gospodarkę KRLD na: oficjalną (centralnie sterowaną), nieoficjalną (z dopuszczoną do działania drobną przedsiębiorczością i szarą strefą) i semioficjalną (prowadzoną przez wojsko i aparat partyjny). Ten podział spowodował uwypuklenie różnic między ludźmi pracującymi w oficjalnym sektorze państwowym, rodem ze stalinowskiego komunizmu a drobnymi przedsiębiorcami, którzy radzą sobie całkiem dobrze. Z wyższością patrzą na nich członkowie partii i wojskowi, którzy w semioficjalnej gospodarce prowadzą czarne interesy i obnoszą się z majątkiem w widoczny dla innych, wręcz ostentacyjny sposób. Autorka potwierdziła, iż klęska głodu z lat dziewięćdziesiątych XX wieku była czynnikiem, który doprowadził do powstania załączków gospodarki rynkowej. Maleńkie bazarki są często oknami na świat dla pozbawionych dostępu do Internetu i telewizji mieszkańców Północy. Autorka zaprezentowała listę produktów, które przez ostatnie trzy dekady sprzedawały się na nich najlepiej. Były to rajstopy, kalosze, środki antykoncepcyjne, środki do higieny intymnej, przenośne dyski USB, etui na smartfony i przenośne panele słoneczne. Rzut oka na te produkty wskazuje tylko na problemy mieszkańców KRLD ze zdobyciem produktów związanych już raczej z podniesieniem poziomu życia, a nie biologicznym przetrwaniem. Jako ostatni wystąpił student Mateusz Danielewski z Uniwersytetu Warszawskiego z referatem „Stosunki koreańsko-rosyjskie”. Jego wystąpienie opisywało historię polityki Federacji Rosyjskiej wobec obu republik koreańskich. Z referatu Danielewskiego wynikało, że mimo werbalnych zapewnień o poparciu Federacji Radzieckiej dla KRLD, na Kremlu dużo bardziej w cenie są fabryki południowokoreańskich koncernów, które skutecznie zagospodarowują dawne sowieckie przestrzenie fabryk na rosyjskim Dalekim Wschodzie.

Tegoroczny Kongres Azjatycki był ważnym wydarzeniem naukowym i z pewnością jednym z ważniejszych bodźców rozwojowych UMK oraz władz województwa kujawsko-pomorskiego i miasta Torunia. Pozostaje mieć nadzieję, że przyszłoroczny zjazd zgromadzi w naszym mieście jeszcze większą liczbę uczestników i pozwoli na integrację naukowców i analityków z jeszcze większej liczby państw. Kongres udowodnił uczestnikom oraz przysłuchującym się jego obradom osobom z publiczności, że historia ma olbrzymi wpływ na wszystkie kraje Euroazji połączone więzami gospodar-

czymi i kulturowymi od starożytności po czasy współczesne. Ważne, by o niej pamiętać, pielęgnować pamięć o przeszłości i w przyszłości nie popełniać tych samych błędów.

Tomasz Sińczak (Toruń)